

ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα
ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Διαβάζοντας «πίσω» από τις Απόκριες

Αλλαγή ρόλου, σώματος, ταυτότητας, φύλου: ενδιαφέροντα παιδικά και εφηβικά βιβλία με θέμα τη μεταμόρφωση

— Ξέρω κάτι φτερωτά άλογα. Ουράνιο πρώτη φορά βλέπω!
— Δεν έχεις μαμά σκηνογράφο, γι' αυτό, μουμύρισε το άλογο.

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Μεγάλος καμμός η κοινοτοπία. Μεγάλη και η ανάγκη των πισιστικάδων να εκμεταλλευθούν τις Απόκριες για να κωθούν ακόμη βαθύτερα στον κόσμο των ποπ πρῶων της μαζικής κατανάλωσης. Η μικρή Δανάη (πώς αλλιώς θα ονομαζόταν το κοριτσάκι μιας «ψαγμένης» μητέρας...) θέλει, απλά, να ντυθεί «Πριγκίπισσα Ηλιατίδα», υποχρεώνεται όμως να φορέσει μια αγορίστικη στολή ιππότη, παριστάνοντας την αιρετική αμαζόνα. Όσες και όσοι προσπαθήσαμε να αποφύγουμε τις «ετοιματζίδικες» στολές για τα παιδιά μας, ξέρουμε ότι μόλις αυτά σηκώσουν κεφάλι, εκεί γύρω στα επτά (ηλικία, ακριβώς, για την οποία προορίζεται το έξυπνο και κιομοριστικό «Ζητείται άλογο για αμαζόνα»), θέλουν μονάχα να γίνουν ό,τι και όλοι οι άλλοι.

Μπορεί να ανατρέπουν τα δημιουργικά σχέδια μιας «αγωνίστριας» μαμάς ή, όπως στον πιο πάνω διάλογο, μιας μαμάς-σκηνογράφου, αλλά αν μην ξεχνάμε: οι Απόκριες είναι, πάνω απ' όλα, έξαλλο γλέντι. Η μεταμόρφωση είναι το όχημα που θα επιτρέψει όχι μόνον την έξοδο από τον καθημερινό εαυτό αλλά και την ενσωμάτωση στην ομαδική αποκαλίνωση.

Για ένα βράδυ

Το θέατρο, ο αυτοσχεδιασμός, το ξέφρενο πανηγύρι, η απελευθέρωση της σεξουαλικότητας, η φυγή από τον υποχρεωτικό εαυτό είναι λειτουργίες που υπηρετεί, ανακουφίζοντας τη ρυθμιζόμενη κανονικότητα της ζωής μας, η Αποκριά, με τη βοήθεια της μεταμόρφωσης. Για ένα βράδυ βασιλιάς ή βασίλισσα, για ένα βράδυ ήρωας ή ηρωίδα, για ένα βράδυ αστειος αντί σοβαρός, εκφραστικός αντί συγκρατημένος. Βιβλία όπως ο «Αρλεκίνος» της Ζωρζ Σαρή επινοούν μια αθώα ιστορία για να εξηγήσουν τους ρόμβους-μπαλώματα στο κοστούμι του φτωχού ήρωα της Κομέντια ντελ Αρτε. Ο Κούκου Βάου, στο καρτονένιο βιβλιαράκι με τις χειροκίνητες εικόνες της Τζέην-Νι Χο δίνει σε πολύ μικρούς αναγνώστες τη δυνατότητα να γνωρίσουν τα ζώα, με πρόσχημα ένα αποκριάτικο πάρτι (προτείνεται για παιδιά ενός και άνω αλλά νομιζώ ότι με χαρά θα στραπατσάριζε το βιβλίο αυτό και ένα βρέφος οκτώ μηνών).

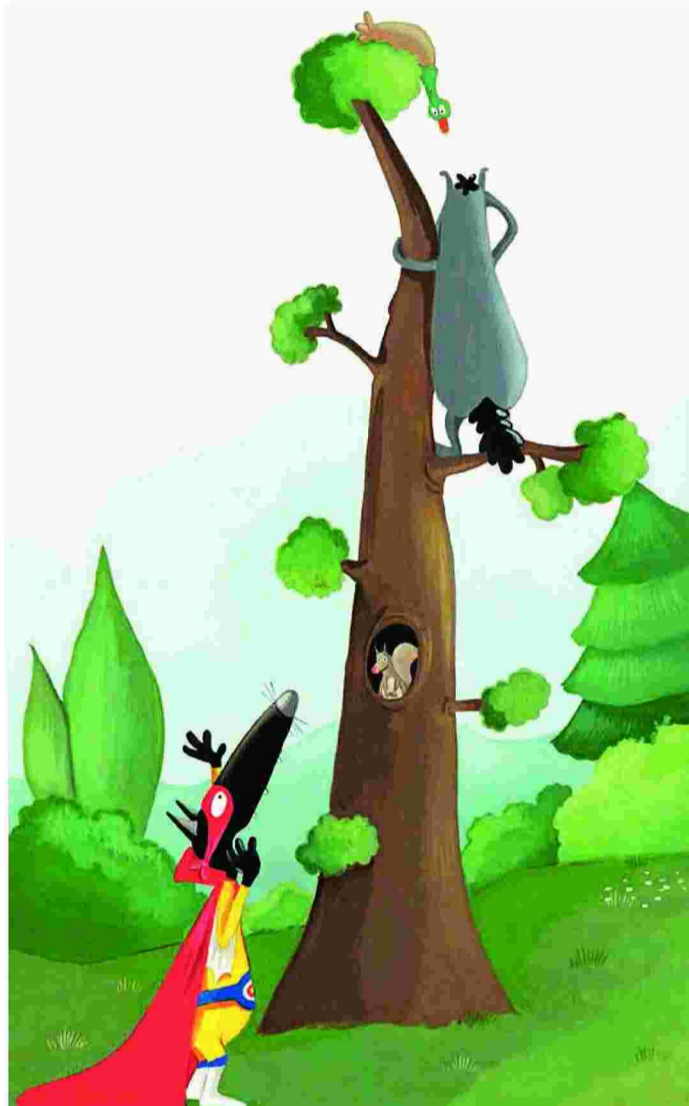
Όμως, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, η μεταμόρφωση είναι, μέχρι και την εφηβεία, υπόθεση ελαστική. Είναι μια φυσική τάση, που δεν περιορίζεται, βέβαια, στις Απόκριες. Όσο η ταυτότητα παραμένει ρευστή και εύπλαστη, τόσο πιο αυτονόητες μοιάζουν – και είναι! – η θεατρικότητα και η μεταμόρφωση.

Το έξυπνο και κιομοριστικό βιβλίο «Ζητείται άλογο για αμαζόνα» απευθύνεται σε παιδιά γύρω στα επτά.

Ιδιοφυές εικονογραφικό το βιβλίο «Όλοι μαζί στον μπλε καναπέ» έχει πιθανότητες να συμπεριληφθεί στα κλασικά της λογοτεχνίας για μικρά παιδιά.

«Ο λύκος Ζαχαρίας θέλει να γίνει σούπερ ήρωας». Η αφήγηση αποδομεί τη μεταμόρφωση, οδηγώντας σε φινάλε συμφιλίωσης με τον καθημερινό εαυτό.

Ο Ελμερ, ελέφαντας-πάτογουορκ και γελωποποιός της αγέλης, δοκιμάζει την αντίστροφη μεταμόρφωση που θα τον κάνει, επιτέλους, όμοιο με τους άλλους. Η ελληνική μετάφραση είναι ευχάριστα ρυθμική, όπως οφείλει απέναντι σε ένα τέτοιο πρωτότυπο, και η απόλαυση που χαρίζει το σπιντόζικο κείμενο σε συνδυασμό με την εικονογράφηση δεν θα αφήσουν παραπονεμένους ούτε μικρούς ούτε μεγάλους.

Η συμφιλίωση

Κι ενώ ο Ελμερ θέλει να γίνει «κανονικός», ο γλυκούλης λύκος Ζαχαρίας θέλει να γίνει «Σούπερ-Εξτρα-Λύκιαν» (πολύ πετυχημένη η μεταφραστική επιλογή). Κι εδώ, όπως και στον Ελμερ, η αφήγηση αποδομεί προσεκτικά τη μεταμόρφωση, οδηγώντας σε ένα φινάλε συμφιλίωσης με τον πεζό, καθημερινό εαυτό, αυτόν με τον οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε. Το παιχνίδι της μεταμόρφωσης το γνώριζε, βέβαια, όσο κανείς, ο Σαίξπηρ, ιδιαίτερα ως παρενδυσία, μεταμόρφωση δηλαδή αντίθετη προς το βιολογικό φύλο του καθενός.

Η Αργυρώ Πιπίνη προσφέρει σε σύντομες διασκευές το «Όπως αγαπάς» και τη «Δωδεκάτη Νύχτα», μαζί με χρήσιμο επίμετρο, όπου, μολονότι δεν γίνεται ανοικτά λόγος για ομοφυλοφιλικές προτιμήσεις, τουλάχιστον δεν αποκρύπτεται το γεγονός ότι πολλά από τα ερωτικά συντάγματα του μεγάλου δημιουργού ήταν αφιερωμένα σε άντρα.

Αν, όμως, μιλήσουμε για εφήβους και νέους, τότε το «Κάθε μέρα άλλος» του Ντέιβιντ Λέβιθαν (γενν. 1972) είναι βιβλίο παραπάνω από αξιοσημείωτο. Δίκαια χρισμένο «New York Times Best Seller» και ενώ επικείται, μέσα στον Φεβρουάριο, η κυκλοφορία της ταινίας που βασίστηκε σε αυτό («Every Day»), συσσωρεύει αριστοτεχνικά φαντασία, μυστήριο, εφηβική ψυχολογία, έρωτα, φύλο, με όχημα μιαν ακραία, υποχρεωτική, καθημερινή μορφή μεταμόρφωσης: κάθε μέρα σε άλλον εαυτό, κάθε μέρα στον εαυτό ενός άλλου.

Δεν μπορώ να πω με βάση το ένα αυτό βιβλίο, που πρόσφατα κυκλοφόρησε στα ελληνικά, αν πρόκειται για συγγραφέα του διαμετρήματος ενός Τζον Γκριν, με τον οποίο, πάντως, ήδη συνέγραψαν και από κοινού. Σίγουρα οι δύο συγγραφείς μοιράζονται πολλά: γάργαρη, αβίαστη γραφή, γρήγορη πλοκή, έναν εθικό-πολιτισμικό κώδικα των νέων Αμερικανών της ομπάμικης περιόδου, που δεν προσχωρούν σε ριζοσπαστισμούς ούτε, όμως, υποστέλλουν τη σημαία των δικαιωμάτων, παλαιών και νέων. Εδώ, με αφορμή τη μεταμόρφωση-μεταμόρφωση, το ζήτημα της ευθύνης, των ορίων και του σεβασμού γίνεται αντικείμενο λογοτεχνικής πραγμάτευσης με τρόπο που θα ζήλευαν καταζητωμένοι κλασικοί συγγραφείς.

Ξεφυλλίστε τα

Tim Hopgood
Όλοι μαζί στον μπλε καναπέ
ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γιάννα Σκαρβέλη
Καλειδοσκοπία
2009
από 2 ετών

Jannie Ho
Ο Κούκου Βάου κάνει αποκριάτικο πάρτι
Ικαρός
2016
από 8 μηνών

Όσο η ταυτότητα παραμένει ρευστή και εύπλαστη, τόσο πιο αυτονόητες μοιάζουν – και είναι! – η θεατρικότητα και η μεταμόρφωση.

Ντέιβιντ Μακ Κι
ΕΛΜΕΡ
μτφρ. Αθνή Α.
Ανδρουτσόπουλου
Πατάκης
1996
έβδομη εκτύπωση
Μάιος 2017
από 3 ετών

Orienne Lallemand,
Éléonore Thuillier
Ο λύκος Ζαχαρίας θέλει να γίνει σούπερ ήρωας
μτφρ. Σοφία Παλάκη
Παπαδόπουλος
Μάιος 2017
από 3 ετών

Ζωρζ Σαρή
Ο Αρλεκίνος
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
Νικόλας Ανδρικόπουλος
Πατάκης
2000
δέκατη εκτύπωση
Ιανουάριος 2017
από 5 ετών

Λίνα Μουσιώνη
Ζητείται άλογο για αμαζόνα
ΕΙΚΟΝΕΣ
Ναταλία Καπατσούλια

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΤΡΟ
Αργυρώ Πιπίνη
Ιστορίες από τον Σαίξπηρ, Το παιχνίδι της μεταμόρφωσης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
Ανδρ. Γιαννοπούλου
Πατάκης
Μάρτιος 2011
από 8 ετών

Ντέιβιντ Λέβιθαν
Κάθε μέρα άλλος
μτφρ. Αργυρώ Πιπίνη

Μεταίχιμο
Φεβρουάριος 2017
από 7 ετών

Πατάκης
Νοέμβριος 2017
από 14 ετών

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

